

que en cat.-oc.; la qüestió, però, no és tan clara com ha pogut semblar, si tenim en compte que també en cat.-oc. el substantiu demostra ús més general que el verb i la tendència a l'especialització també hi ha existit; veg., altrament M.-L., *REW* 1299; Gerig, *Die Terminologie der Hanf- und Flachskultur in frkprov. u. umgeb.*, Heidelberg, 1913, 15, 56, 61; Wartburg, *FEW* 510-3; Badia i Margarit, *Ramificacions semànt. del cat. bregar*, Misc. Griera, 1955, 1.

Que es tracta d'una forma germana del gòt. *BRĪKAN*, anglo-saxó i baix-alemany antic *brekan*, alt-alemany antic *brehhan* 'trencar', escandinau antic *braka* 'petar, cruixir', és segur (*IEW*, 165, cf. 169); més discutible és si ve del gòtic o del germ. occid. *BRĒKAN*; sembla que el vocalisme *tanat* que suposen el fr. *broye*, l'oc. ant. *brēga* i les formes catalanes apunta cap al gòtic o una fase occidental molt antiga, més aviat que cap al fràncic.

DERIV.: Per a *brega*, *bregadores*, *bregat*, *bregós*, *breguejar*, veg. el que s'ha dit a dalt. *Bregada*. *Bregó* [1424], cf. oc. mod. *bregoun*, fr. dial. *broyon*, *FEW* 1, 512a10ss. *Bregues* 'bregadores' tarr. *Breguista* mall. (*DAG.*) Per a les variants *abargar*, *bargar*, veg. *AlcM* i *DAG.* *Embregar*, *-guir-se*, ' cercar bregues, buscar raons' (1460): «Del que mullés / deven haver / --- gens no tenia / --- / no dismendera / ni tampoc folla / mas era molla; / tal la 'm passava / e comportava; / puys d'embregar, / rebotegar, / se divertia, / yo la seguia: / deya-li dama / per cobrar fama / de bon caser / e solacer; / sab Déu si-m cou / e quant me nou / tanta fluxeaa», JRoig (*Spill*, 5033; 8596).

Rebregar [Lab., 1839; *rebrec*, 1805, Belv.; molt copiosament des dels més antics escrs. Renaixença, com Genís i Aguilar, Em. Vilanova i Milà i F.]³ oc. mod. *rebregà* «chiffonner, froisser, faner», cf. prov., llgd., gc., que *TdF* cita ja en el tolosà Goudouli, c. 1600; de sentit igual al del fr. ant. i mj. *broyer* «froisser, chiffonner»;⁴ evidentment insostenibles, i no sols en l'aspecte fonètic sinó també pel sentit són tant l'etimologia de G. de Diego *REFRICARE* (*DiccEt.*, 5528), com la de Moll *REPLICARE* (*AlcM*); cf. *rebregadora* 'bregadora de cànem' [1564]; *rebrec* [1803, Belv.; *bregament*.

Acabo indicant breument la probabilitat (a estudiar millor) que les formes *brec* i derivant d'ací *bre-car*, *esbrecar*, *esbrequellar*, registrades particularment per *AlcM*, vinguin d'un antic postverbal de *bregar*; això s'hauria estès a *bre-car* 'minvar', cf. també oc. ant. *bercar* «ébrécher», *berc* «breche, -dent», i amb aquest cf. el nostre *bergansí* amb la variant *bercansí*. És possible que el gc. *brac* 'curt' es derivi paral·lelament de la variant *bragar/bargar* ja documentada; cf., però, *BRETXA*.

¹ *Bregue* en una llarga llista de formes verbals en rima en present de subjuntiu (*fregue*, *negue*, *plegue*, *bègue*, etc.). — ² La tradició de la *Mare de les Bregues* (Tomàs Forteza, *BSAL* II, 29) recorda també un ús ja multisecular a Mallorca. — ³ «La llengua --- se mantenia verge y gens *rebregada*, y disposta per nous usatges», a. 1883, Milà, *O. C.*, cat.,⁶⁰

ed. Gili, p. 268. L'usava ja Verdaguer en la 1.ª versió de l'*Aitlàntida*, a. 1867: «y, per sa clava fesos y *rebregats*, s'ajeyan, / com al sortir de l'era la palla de forment» (I, 41c), vers eliminat en la versió definitiva. — ⁴ També ja oc. ant. *bregar*; «froisser, broyer» (*PDPF*); el *FEW*, 510b, registra *brqyer* amb aquest sentit sobretot en molts parlas francesos de l'E., a la Limanha, etc.

BREGMA, 'cim del crani, on coincideixen les sutures coronal i sagital', pres del gr. *βρέγμα*, *-ατος*, derivat de *βρέχει* 'mulla, s'humiteja', perquè és on aflueixen en la infància certes secrecions nasals. □ 1.ª doc.: c. 1925 (adds. de Fontserè al *DOrt.*; 1932, *DFa* i *dicc. Corachan*).

DERIV.: *Bregmàtic* (*DFa*).

Bregó, *bregós*, *breguejar*, *breguista*, V. *bregar* *Brell*, *brellador*, *brellar*, V. *brillar*

BREN o **BRENY** 'segó', d'origen pre-romà. □ 1.ª doc.: S. XIII.

Com que mai no ha estat mot pròpiament català, sinó oc. *bren*, gc. *brenn*, fr. antiq. *bran*, ens limitem a remetre breument als principals estudis que se li han dedicat: Jud, *ASNSL* cxxvi, 946; cxxvii, 423; *ARom.* v, 93, 114-7; Kleinhans, en *FEW* 1, 517, n. 17, etc.; Pedersen, *Litteris* VII, 20; Coromines, *Voc. Aran.*, s. v. *brenn*, i *DCEC* 1, 515; IV, 946 i *AlcM* *bren* i *breny*; amb la bibliografia suficient que allí es dóna (és bastant dubtós que hi hagi relació amb el grup de l'irl. ant. *brenn*- 'brollar', lit. *brindau*, *bréndau* 'germinar [els pèsols]', *brandùs* 'granellut', *IEW*, 167.35-40; més dubtós encara, *IEW*, 739-40).

Brenc, *brenca*, *breny*, V. *branca* i *bri* *Brèndola*, V. *brèdola* *Breny*, V. *bren* *Bres*, V. *bressar*

BRESCA, mot comú amb l'oc., arag. i it. dial. *bresca*, fr. ant. i dial. *bresche*, d'origen pre-romà, i de procedència obscura; que hi hagi un nexa amb un verb cat. ant. i oc. dial. *brescar*, fr. dial. *breschir* 'fragmentar-se, clivellar-se, agrumollar-se', que sembla ser d'origen cèltic, és una conjectura incerta, encara que aquest sigui un mot semblant, i estiguin relacionats els significats, tenint en compte l'entrellat de bocins de cera que forma una bresca; a base d'aquesta conjectura es pot suposar que *bresca* vingui d'un mot *BRISKĀ del cèltic continental, amplificació de l'arrel cèltica (indoeuropea) BREIS- 'fragmentar' (d'on ve el fr. *briser*). □ 1.ª doc.: Llull, c. 1288.

«A poch de temps lo ors aportà al sant hom un buch de abelles, qui era ple de *bresques*, e com lo hermità hach menjades de les *bresques* ---», Llull (*Meravelles*, *NCL* II, 117); i vegeu-ne altres exs. dels Ss. XIV i XV en els *DAG.*, *DBal.* i *AlcM*, i amb el sentit generalitzat de 'aliment dolcíssim' en St. Vicent Ferrer: «de la consolació que-Is apòstols havien no maravella: que quan una persona devota sent una gota de consolació, està quasi tota arrapada; e doncs,